

Gabi Čačinovič Vogrinčič

Govor ob slavnostnem odprtju prenovljenih prostorov Fakultete za socialno delo 28. novembra 2017

V čast in veselje mi je, da govorim danes ob odprtju novih prostorov naše fakultete. Vznemirjena in ganjena sem, saj sem vse svoje poklicno delo in življenje ostala v socialnem delu. In po 52 letih vedno bolje razumem, kako pomemben je prispevek znanosti in stroke socialnega k soustvarjanju družbe socialne pravičnosti in človekovega dostojanstva.

Ko smo prve dni hodili po lepih novih prostorih, smo si znali reči, da smo zdaj »prava fakulteta«. Ja, to so prostori, ki jih potrebujemo, a »prava fakulteta« smo že zdavnaj. V teh 62 letih nismo čakali, niti sekunde nismo izgubljali pri skupnem prizadevanju za razvoj študija, stroke in končno tudi znanosti socialnega dela. To so bila leta soustvarjanja, leta dela za rast in razvoj socialnega dela. Leta 1966, ko sem jaz prišla, smo bili Višja šola za socialne delavce. Samo trije ubogi semestri so bili in nismo bili člani univerze. Učitelji, tu so z menoj kolegi Andreja, Bernard in Blaž, smo zaskrbljeno ugotavljali, kako malo časa imamo, da bi se skupaj učili, saj so študentje komaj prišli, pa so že odhajali. A uspelo nam je podaljšati študij na štiri semestre, dodati absolventski staž, se umestiti v univerzo, kot prva stopnja študija. Naslednji korak je bil specialistični študij: pridobili smo leto več za razvoj študija in stroke. To tretje leto je bilo nujen in dober korak k štiriletnemu univerzitetnemu študiju socialnega dela, ki smo ga potrebovali in zmogli. V devetdesetih letih smo bili Visoka šola za socialno delo z univerzitetnim programom in izdelanim projektom preraščanja v fakulteto za socialno delo. A nas je Ministrstvo za visoko šolstvo neutemeljeno in brez pravne podlage, v nekritičnem sledenju bolonjski reformi, pahnilo med visoke strokovne šole. Še ena ovira, a uspelo nam je. Od leta 2003 imamo zaslužen naziv: Fakulteta za socialno delo.

Smo Fakulteta za socialno delo, samostojna članica Univerze v Ljubljani. Bili smo in smo še vedno osrediščeni na razvoj znanosti socialnega dela, ki sodi

med tiste znanosti, ki potrebujejo teorijo ravnanja. Predmet socialnega dela je reševanje kompleksnih psihosocialnih problemov ljudi, so procesi pomoči in podpore na vseh ravneh življenja – na mikro-, mezo- in makroravni. Naše znanstveno delo je vedno obsegalo dva kompleksna delovna sklopa. V prvega sodi raziskovanje značilnosti družbenih problemov in družbenega razvoja in značilnosti psihosocialnih problemov ljudi, obstoječih družbenih inštitucij, politike in socialne politike, značilnosti pravnega reda. A za razvoj naše znanosti je ključen in prepogosto prezrt drugi sklop: raziskovanje procesov pomoči, *kako* delamo socialno delo, kaj je posebno in drugačno v procesih pomoči socialnega dela. Koncept soustvarjanja v jeziku socialnega dela, ki smo ga razvili, postavi v središče in odnos in proces, v katerem smo socialni delavci spoštljivi in odgovorni zavezniki ljudi, ki so eksperti iz izkušenj. Izkušnja človekovega dostojanstva mora biti del procesa pomoči.

Od osemdesetih let je tema znanosti socialnega dela raziskovanje prakse. V svetu in pri nas so socialni delavci dolgo čakali, da so smeli biti raziskovalci svojega dela na socialnodelaven način. Za raziskovanje prakse v socialnem delu v Sloveniji smo razvili koncept, ki v delovnem odnosu zagotovi, da se slišijo vsi glasovi: glasovi praktikov, praktikov raziskovalcev in – in to je ključno – uporabnikov. Raziskovanje je hkrati ustvarjanje novih znanj, novega učenja v procesih pomoči. Učimo se vsi: uporabniki, praktiki in raziskovalci.

Znamo in zmoremo. Razvili smo visokokvalificirana znanja za prakso in družbeno angažirano raziskovanje ter smo nosilci sprememb in znamo prevzeti svoj del odgovornosti za soustvarjanje družbe socialne pravičnosti in človekovega dostojanstva. A še vedno se moramo boriti za čas in prostor za socialo delo, ki podpira človeka pri soustvarjanju sprememb, ki jih potrebuje. Še vedno sta potrebna zavzetost in pogum, da delamo socialno delo na način soustvarjanja v delovnem odnosu.

A namesto da bi socialna država širila prostor za visokokvalificirano socialno delo, se je prostor začel ožiti! Neoliberalni kapitalizem uničuje socialno pravičnost in človekovo dostojanstvo, saj potrebuje sužnje. Komaj smo v teoriji in praksi socialnega dela redefinirali pomoč kot soustvarjanje sprememb v enkratnem odnosu med socialnim delavcem, spoštljivim in odgovornim zaveznikom in ekspertom iz izkušenj, nas krčenje socialne države potiska nazaj, desetletja nazaj. Ko je W. O’Hanlon v devetdesetih letih opisal spremembe v konceptu pomoči v štirih valovih, je v prvi val postavil pomoč, ki temelji na diagnozi patološkega in zahteva, da spreminjamo ljudi. Uspešno smo se odmaknili v drugi val, ko se je pomoč usmerila na reševanje problema – in ga prešli, ko smo v sistemski teoriji zmogli postaviti socialne probleme ljudi v socialni kontekst. O’Hanlon pušča odprt četrti val, tu smo mi: koncept soustvarjanja najbolje opredeli in odnos in proces, ki v prvih treh valovih ostaja dvoumen. O’Hanlon je seveda mislil, da smo se že v devetdesetih letih odmaknili od nesprejemljivega koncepta kontrole in spreminjanja ljudi prvega vala, pa tudi od družbenih razmer, ki so ga zahtevale.

A prav tja se vračamo, to je nedopustno, upreti se moramo v znanosti in stroki, v praksi. Vsiljuje se nekakšen socialni inženiring: socialna podpora in pomoč sta vedno bolj odvisni od vnaprej postavljenih pogojev in zahtev, ki

so jasno prepoznavne zahteve plenilskega kapitalizma: nisi v redu, moraš se spremeniti, kot zahtevamo, če boš tak in tak, se obnašal tako in naredil to in to, pomoč lahko dobiš, sicer pač ne.

V taki socialni državi se usodno krči prostor za socialno delo in to je preprosto nesprejemljivo. Kot pogosto v zadnjem času upanje opiram na Stephana Hessla, ki je do konca življenja ohranil upanje, da lahko ljudje spreminjamo svet za ljudi. Tri naloge nam je določil. Prva je: *zavrnite nesprejemljivo*. Veliko dela imamo takoj, slišati se morajo naše zahteve. Nesprejemljivo je, da tretjina upokojenih žensk s svojo pokojnino ostaja pod pragom revščine, nesprejemljivo je, da so revni otroci slabše ocenjeni, nesprejemljiva so delovna mesta, kjer sme biti plača manjša od minimalne ... in še! Takoj vidimo vso kompleksnost nalog, ki jih v socialnem delu moramo opraviti: podpora in pomoč ženski in delavcu, ki jo nujno potrebujeta, zoperstavljanje institucijam, ki izkoriščanje omogočajo, in upor proti zakonodaji in politiki, ki ne varujeta socialne države. *Ustvarite novo*, pravi Hessel: soustvarjanje novega je bistvo socialnega dela, konkretno to pomeni novo socialno politiko, tako, ki prispeva k socialni pravičnosti in človekovemu dostojanstvu, to so centri za socialno delo, ki bodo varovali čas in prostor za soustvarjanje pomoči, sprememba paradigme v šoli, da bi bila šola od vseh. In seveda univerzalni temeljni dohodek. In končno tretja naloga, Hessel pravi: *izumite neznano*. Neznano boste izumili vi, mlade generacije, ker boste znale in potrebovale. In zmogle.

Veselim se lepih novih prostorov za vse nas. Globoko verjamem v to, da sta znanost in stroka socialnega dela v teoriji in soustvarjeni praksi nosilca soustvarjanja sprememb za svet socialne pravičnosti in človekovega dostojanstva. Delajmo to! Vse dobro nam želim. Hvala lepa.